

hon för den berömda sånglärarinnan, madame Pauline Viardot i Paris, hvarefter hon debuterade på Kungl. Stora Teatern den 31 maj 1872 som *Fidés* i »Profeten» och den 12 juni s. å. som *Hedvig* i »Wilhelm Tell» och blef då genast anställd vid operascenen, hvilken hon sedan tillhörde i sju år. Här under utförde hon bl. a. stora altpartier, utom *Fidés*, *Ortrud* i »Lohengrin», *Bergadrottningen* i »Den bergtagna» och *Nancy* i »Martha». Hennes röst hade en utomordentligt vacker klang och ett storartadt omfång. »Med största omsorg löste hon sina uppgifter och man hänfördes af djupet och innerligheten i hennes stämma.» Efter sin afgang från operascenen ägnade hon sig under 1880-talet åt sångundervisning. Efter långvarigt lidande afled hon i Stockholm den 1 mars 1898.

Ida Mathilda Basilier sedan Fru Magelsen. *K. T:ne* 1 okt. 1872—30 juni 1874. *Gästspel*; 28 apr.—19 maj 1875, 3 ggr; ånyo 27 nov. o. 3 dec. 1876, 2 ggr.

Född i Uleåborg den 10 sept. 1846 (dotter af landtmäteriinspektören *Carl Fredrik Basilier* och *Gustafva Mathilda Garvoli*). Efter att hafva studerat sångkonsten i Paris debuterade hon på Kungl. Stora Teatern den 18 dec. 1871 som *Rosina* i »Barberaren i Sevilla». »Utrustad med en stark och vacker sopran, hade hon förvärfvat sig en lätthet och färdighet i koloraturen som, understödda som de voro af en pikant och tilltalande personlighet, gjorde henne särdeles lämplig för detta parti, i hvilket hon emottogs med lifligt bifall och i hvilket hon sedan uppträdde upprepade gånger. Den andra debuten ägde rum den 21 febr. 1872 som *Lucie* i operan af samma namn, och hon mottogs, äfven där, med mycket bifall, ehuru operaserian väl icke var det område där hennes personlighet och hennes egenskaper som sångerska bäst framstodo till sin fördel. Så mycket bättre lyckades hon i den tredje debuten, som *Rose Friquet* i Maillarts opera »Villars dragoner», och i denna för hennes skaplynne särdeles lämpliga uppgift vann hon allmänt och enstämmigt bifall. Denna tredje debut ägde rum den 15 maj, och hade till följd ett engagement, som räckte från den 1 juli 1872 till samma tid 1874, under hvilka två år hon gjorde teatern stor nytta och ständigt omfattades af publikens ynnest. Hennes roller under dessa tvenne år voro, utom

de ofvan nämnda, *Linda* i operan af samma namn, *Norina* i »Don Pasquale», *Lady Harriet* i »Martha», *Guillemette* i »Advokaten Pathelin» och *Philine* i »Mignon», hvars första framställarinna hon var på vår scen. Den öfverdådiga käckhet och friskhet med hvilken hon utförde denna svåra men tacksamma roll, och detta både i sång och spel, bidrog säkerligen icke litet till den stora popularitet som denna opera från första stunden tillvann sig hos vår publik». (Frans Hedberg, »Svenska operasångare».) Sedan hennes kontrakt med Kungl. Teatern tilländalupit begaf hon sig åter ut på studiefärd. Hon kom emellertid tillbaka våren 1875, då hon uppträdde som gäst i »Barberaren» och »Villars dragoner», och dessutom gaf en konsert å Kungl. Stora Teatern den 7 maj. Den 27 nov. o. 3 dec. 1876 uppträdde hon ånyo som gäst i Rosinas roll, hvilket var sista gången hon lät höra sig på vår operascen.

Gift i Helsingfors år 1878 med kungl. fullmäktig *Johan Sigfrid Cammermeyer Magelsen* från Kristiania.

Magda von Dolcke. *K. T:ne gästspel* 10 mars—10 juni 1873, 31 ggr; ånyo 24 febr.—7 maj 1874, 12 ggr.

Född i Tyskland, kom hon i unga år till Köpenhamn där hon (enligt egen uppgift) blef antagen till elev vid det Kongel. Teater. Hon tog då namnet *Rosalinde Thomsen*, som hon sedermera utbytte mot det, under hvilket hon gjorde sig mest känd: *Magda von Dolcke* — huruvida detta senare namn var hennes eget vet man ej. Vid hennes gästspel i Stockholm uppträdde hon på Kungl. Dramatiska Teatern som *Fanchon* i »Syrans», *Hertig de Richelieu* i »Richelieus första vapenbragd» och *Evelyn* i »En liten skatt» samt på Kungl. Stora Teatern i titelrollen i »Jane Eyre», hvilka samtliga roller hon utförde på danska språket. Året därpå uppträdde hon på Kungl. Stora Teatern som *Johanna* i »Orleanska jungfrun», hvilken roll hon återgaf på svenska, och i »Syrans» samt på Kungl. Dramatiska Teatern i »En liten skatt». Efter sitt gästspel på de kungliga teatrarne uppträdde hon — bl. a. som *Lisbeth* i »En söndag på Amager» — under april, maj och augusti 1874 på Mindre Teatern (i april uppträdde hon nämligen icke på Kungl. Teatrarne och i maj endast tre gånger). Därefter bildade hon eget sällskap, med hvilket hon reste i landsorten — bland medlemmarne

i detta sällskap under spelåret 1875—76 funnos ett par unga nybörjare, bröderna Gustaf och Albert Ranft — tills hon sommaren 1876 uppträdde hos Albert Alberg på Djurgårds-teatern, där hon spelade i »Syr-san», »Pariserpojken», »En söndag på Amager» och »Jorden rundt på 80 dagar», hvilket sist-nämnda stycke då var nytt och uppfördes på nämnda scen 82 aftnar i sträck, något för den tiden nästan utan motstycke. Spelåret 1876—77 hade hon åter eget teaterföretag i landsorten. För säsongen 1877—78 lät hon ånyo engagera sig hos Albert Alberg, som nu hade förhyrt Ladugårdslandsteatern (s. m. Folkteatern), som under detta spelår kallades »Bijouteatern». Redan efter tre veckor strandade likväl detta af Alberg bildade företag och Bijouteatern öfvertogs då af fröken von Dolcke, från den 18 nov. 1877 till den 20 jan. 1878, hvarefter Alberg återupptog sin afbrutna verksamhet och fortsatte till 8 april, då han efterträddes af en »trolleriprofessor», som gaf »magiska representationer» under senare delen af månaden. Under den korta tid fröken von Dolcke stod i spetsen för Bijouteatern, debuterade därstädes den 14 dec. 1877 en 20-årig yngling, som sedermera gjort sig ett namn som scenisk konstnär: *Tore Svennberg*. Fröken von Dolcke fortsatte sedermera under några år sin teaterverksamhet med eget sällskap i landsorten, hvarefter hon återvände till Danmark, blef gift i Köpenhamn med borstfabrikanten *John Bosse* och drog sig tillbaka till privatlivet.

Magda von Dolcke var en ganska talangfull scenisk artist, men var som enskild person något för extravagant, hvarigenom hon snart gjorde sig omöjlig för vidare uppträdanden på de kungliga scenerna.

Ebba Lovisa Fredrika af Wetterstedt. K. Dr. T. debuter 17—27 april 1873, 5 ggr.

Född den 5 sept. 1855 (dotter af kammarskrifvaren i Statskontoret *Sten Gustaf Ludvig af Wetterstedt* och *Ebba Charlotta Hellgren*). Hon debuterade som *Cecile* i enaktskomedien »Första kapitlet» (af *Leon Laya*), men fortsatte ej vidare på den sceniska banan. Gift 1876 med egendomsägaren *Erik Cederstrand* (död 1882). Hon afled plötsligt efter ett långvarigt nervlidande den 6 jan. 1915.

Camilla Wiese. *K. St. T. debuter* 28 maj och 2 juni 1873, 2 ggr; ånyo 2 mars—12 april 1874, 4 ggr.

Norsk sångerska. Hennes första uppträdande på Kungl. Stora Teatern ägde rum vid Edvard Griegs konsert den 14 jan. 1873; därefter debuterade hon samma spelår som *Nancy* i »*Martha*» och året därpå som *Pierotto* i »*Linda*». Hösten 1874 engagerades hon vid Kristiania Teaters opera-afdelning.

Ludvig Fristedt. *K. T:ne* 1 juli 1873—30 juni 1879.

Född i Stockholm den 21 mars 1844. Han kom vid unga år till Finland, där han hösten 1867 blef anställd vid den ett år förut invigda Nya Teatern i Helsingfors, hvars direktion hade engagerat en teaterpersonal, som blef grunden till nämnda teaters stående sällskap. Wilhelm Ahman, som var teaterns sceniske styresman, blef Fristedts förste lärare. Här kvarstod han till 1870, då han öfvergick till fru Thérèse Elffors' sällskap. Antogs till elev vid de kungliga teatrarne den 15 okt. 1872 och fick aktörsengagement följande år. Bland de roller han här utförde må nämnas titelrollen i »*Gringoire*», *Sune* i »*Bröllopet på Ulfåsa*», *Lärtes* i »*Hamlet*», *Lætorius* i »*Cajus Grachus*» och *Boussman* i »*Dagward Frey*». Hösten 1879 kom han till den af Josephson och Holmquist då öfvertagna Nya Teatern, och stannade där till 1891, hvarefter han var anställd vid olika sällskap i landsorten och hos Albert Ranft.

Gringoire blef den enda roll i hvilken Fristedt lyckades. I alla de roller, som han sedan fick, förmådde han aldrig göra sig gällande, ehuru man nog *uppmärksammade* honom både på och utom scenen. Han var nämligen en originell entusiast, som alltid »rusade» och skrek, och som därigenom oftast gjorde sig löjlig. Han hade likväl mycket höga tankar om sig själf och sin skådespelaretalang och ansåg sig nära nog som Sveriges förnämste skådespelare. Men trots sina löjliga sidor — och han hade sådana äfven i det privata lifvet — var Ludvig Fristedt en hedersman, som med sina mycket små inkomster alltid gjorde rätt för sig och betalade sina skulder punktligt på dagen. Han afled (ogift) efter en tärande sjukdom den 11 april 1899.

Helga Elvira Franckenfeldt. K. T:ne 1 juli 1873—30 juni 1878.

Född i Stockholm den 19 juni 1851 (dotter af grosshandlaren *Fredrik Theodor Franckenfeldt* och *Sara Beata Ekwall*). Före sin anställning vid de kungliga teatrarne var hon engagerad vid Nya (svenska) Teatern i Helsingfors, där hon debuterade på våren 1868 som den unge *Markis de Chateaucourt* i »Den hvita nejlikan». Det mest utmärkande för denna skådespelerska var en yttre fågring, som gjorde henne särdeles användbar i en del unga damroller, bland hvilka må nämnas *Maritana* i »Don Cesar de Bazano», *Louise* i »De otäckas karnal», *Nathalie* i »Danicheffarne», *Blanche* i »Från Amerika», *Ebba* i »Också en förlofning» och *Berthe* i »Blond eller brunett». Under spelåret 1879—1880 var hon anställd hos *Josephson* och *Holmquist* vid Nya Teatern. — Gift 1881 med intendenten vid Göteborgs museum, fil. doktor *Anton Julius Stuxberg* (deltagare i Nordenskiölds nordostpassage 1878—80, född 1849, död 1902).

Olefine Louise Margarethe Moe, sedan fru *Torssell*, därefter fru *Moe*. K. T:ne 20 aug. 1873—30 juni 1881. K. Op. gästspel 6 april—15 maj 1891, 7 ggr och 5 sept. 1894.

Född i Bergen den 18 mars 1850. Namnet *Olefine* fick hon efter *Ole Bull*, som stod fadder åt henne. Den 25 okt. 1867 debuterade hon på *Kristiania Teater* som *Emmeline* i *Scribes* lustspel »Den första kärleken». Debuten var mycket lofvande och förhöjdes genom *Ole Bulls* medverkan vid föreställningen; den genialiske konstnären spelade nämligen mellan akterna några af sina bravurnummer. Vid sin omedelbart därpå följande andra debut utförde hon *Belli* i »*Alphyddan*», där hon fick tillfälle att lägga i dagen sina goda, naturliga röstmedel, hvilka hon nu började utbilda genom att taga undervisning af den bekante norske sångläraren *Henrik Meyer*. År 1872 kom hon till Stockholm och blef *Fredrika Stenhammars* elev, och redan den 13 maj s. å. fick hon debutera på *Kungl. Stora Teatern* som *Lady Harriet* i »*Martha*». Hennes andra debut ägde rum den 2 dec. som *Adèle* i »*Svarta dominon*» och efter att den 11 mars 1873 ha fullgjort sin tredje debut som *Suzanna* i »*Figaros bröllop*» erhöll hon fast anställning från hösten s. å. »Den icke stora men behagliga rösten, den intagande personligheten och den framstående dramatiska för-

mågan eröfrade genast publikens bifall redan vid hennes första uppträdande. Ännu bättre lyckades den andra debuten, då hon uppträdde i »Svarta dominon», som genom hennes pikanta sång och väl nyanserade, förträffligt genomförda spel blef säsongens förnämsta kassastycke». Under de åtta år hon tillhörde vår operascen utförde hon föröfrigt följande roller: *Mignon*, *Marie* i »Regementets dotter», *Katarina* i »Kronjuvelerna», *Zerlina* i »Don Juan» och i »Fra Diavolo», *Lalla Rookh*, *Carmen*, *Anna* i »Wermländingarne», *Javotte* i »Kungen har sagt det», *Anna* i »Hvita frun» m. fl. Hösten 1881 öfvergick hon till den af August Warberg då öfvertagna Mindre Teatern, där hon dock ej stannade längre än till våren följande år. Hon återvände därefter till sitt fädernesland, där hon å Tivoli-teatern i Kristiania uppträdde i flere af sina forna glansroller med ett operasällskap, som dirigerades af den bekanta författarinnan fru Mattis Lundström. Då detta företag år 1886 upphörde återvände hon till Sverige och uppträdde dels som gäst på Kungl. Operan dels med ambulerande operasällskap. Hennes första gästuppträdande å Kungl. Operan ägde rum på våren 1891 då hon uppträdde i tre af sina forna glansroller, *Adèle*, *Mignon* och *Carmen*; tre år senare gästade hon åter den scen där hon ett tjugotal år förut varit så uppburen, men denna gång endast vid en föreställning, hvarvid hon utförde *Maries* roll i »Regementets dotter».

Hennes sista sceniska uppträdande var som *Azucena* i »Trubaduren» år 1896 på Eldoradoteatern i Kristiania. I december följande år fick hon se sina båda döttrar, *Astrid* och *Margit Torssell* debutera på samma scen i sin gamla favoritopera »Svarta dominon». De öfvergingo emellertid till talscenen då de en tid senare tillsammans med modern flyttade till Stockholm, där fru Moe sedermera verkat som sånglärarinna.

Gift i Stockholm den 15 maj 1877 med pianisten *Oscar Fridolf Torssell*, men skild 1880, hvarefter hon kallade sig fru *Moe*.

Sven Lars Wilhelm Lundvik. *K. T:ne* 1 sept. 1873—30 aug. 1879.

Född den 11 febr. 1844. Efter år 1862 aflagd studentexamen tog han 1864 kameralexamen och vistades under flere år vid

Uppsala universitet, där han idkade juridiska studier medan han samtidigt deltog flitigt i studentsången. Efter sångstudier i Italien debuterade han på Kungl. Stora Teatern den 30 okt. 1872 som *Governören* i »Don Juan» och den 17 febr. 1873 som *Sarastro* i »Trollflöjten». Öfriga roller: *Kungen* i »Lohengrin», *Lothario* i »Mignon», *Bazil* i »Barberaren», *Herr Page* i »Muntra fruarna» m. fl. Efter sin afgang från operascenen var han under vintern 1880—81 anställd vid Emil Hillbergs teaterföretag i Göteborg. Ingick år 1882 i Statens järnvägars tjänst, där han kvarstod till sin död. Han afled å Sofiahemmet den 21 nov. 1910.

Sophia Elisabeth Wretmark därefter fru **Hjortberg**. *K. Dr. T. debuter* 26 jan.—30 maj 1874, 13 ggr. (Lärarinna i plastik vid Kungl. Dramatiska Teaterns elevskola 1909—1911.)

Född i Stockholm den 19 sept. 1855. Efter att några år ha varit elev vid Kungl. Musikaliska Akademien och hösten 1873 vid Kungl. Teaterns elevskola debuterade hon på Kungl. Dramatiska Teatern första gången den 26 jan. 1874 som *Julia* i Shakespeares »Förvexlingarne». Hon fortsatte att utföra samma roll till spelårets slut. Denna debut ledde dock ej till något engagement, hvarför hon hösten s. å. kom till den af Edvard Stjernström då upprättade Nya Teatern, där hon kvarstod i fyra år. Därefter hade hon följande engagement: vid Mindre (Hammerska) Teatern 1878—1883, vid Stora Teatern i Göteborg under Lorentz Lundgrens direktörskap 1883—1885, vid Sternvall-Skottes sällskap på Mindre Teatern vid Södra Hamngatan i Göteborg 1885—1886, åter vid Stora Teatern därstädes hösten 1886 (då Lorentz Lundgren ånyo öfvertog densamma) till våren 1888, vid Vasateatern 1890—1891, hvarefter hon utförde gästroller i Göteborg och landsorten tills hon spelåren 1898—1908 var engagerad vid Svenska Teatern i Stockholm.

Under sin anställning hos Stjernström ingick hon, den 4 juni 1876, äktenskap med skådespelaren och sångaren *Carl Fredrik Hjortberg* (född 7 jan. 1848, död i Göteborg 27 maj 1897; som operettsångare och sedermera under en följd af år som sånglärare fördelaktigt känd för sin musikaliska begåfning).

Fru Hjortbergs förnämsta verksamhet som scenisk artist in- föll under den tid hon var anställd vid Mindre Teatern och vid Stora Teatern i Göteborg, hvarvid operetten blef hennes egentliga område, där hon utmärkte sig för ett lifligt och in- tagande spel i uppgifter sådana som *Fanchette* i »Sjökadetten», *Bronslawa* i »Tiggarestudenten», *Elsa* i »Det lustiga kriget» och framförallt som *René* i »Donna Juannita». Åren 1897—1902 studerade hon plastik för Signe Hebbe och utbildade sig sedermera i denna konst i Paris. Spelåren 1909—1911 var hon lärarinna i plastik vid Kungl. Dramatiska Teaterns elevskola och har sedermera gifvit enskild plastikundervisning.

Andreas Hornbeck Isachsen. *K. Dr. T. gästspel* 14—28 april 1874, 10 ggr.

Född i Grimstad i Norge den 31 maj 1829. Efter avslutade studier debuterade han på teatern i Bergen den 18 jan. 1852 som *Ruy Gomez* i »Man kan hvad man vill». Vid denna scen kvarstod han i åtta år och utförde där en mängd stora roller. Efter att så i två år ha varit anställd vid Möllergadens teater i Kristiania och i tre år vid den nybildade norska teatern i Trondhjem, blef han år 1865 engagerad vid Kristiania Teater, som han sedan så godt som oafbrutet tillhörde till år 1894. Bland hans förnämsta roller vid denna scen nämnas *Advokat Berent* i Björnsons »En Fallit» (gifven af Stjernström vid in- vigningen af »Nya Teatern vid Blasieholmsgatan» under namn af »Ett handelshus») samt *Aslaksen* i »De Unges Forbund». Vid gästspelet i Stockholm uppträdde han i ett par af sina förnämsta roller: *Kapten Slack* i »Engelsmän i Indien» och titelrollen i »Don Cesar de Bazano», hvilka båda framställ- ningar mottogos med erkännande af både publik och kritik. För den norska nationalscenen var Isachsen af stor betydelse både som en framstående karaktärsskådespelare och som en intelligent instruktör. Han afled i Köln den 22 febr. 1903. — Gift 1855 med skådespelerskan vid Bergens teater *Janny Grip*.

Erik Konstantin Axelsson. *K. T:ne* 1 juli 1874—30 juni 1879.

Född i Norrköping den 23 sept. 1848 (föräldrar: vågmästaren *Erik Elieser Axelsson* och *Maria Margareta Constantina Eker-*

mark). Efter universitetsstudier i Uppsala, antogs han till aktörs- elev den 1 juli 1873 och erhöll året därpå engagement vid de kungliga teatrarne, där han utförde bl. a. följande roller: *Ragenhard* i »Rolands dotter», *Marcus Pomponius* i »Cajus Grachus», *Jauffred* i »Kung Renés dotter» *Härved Bosson* i »Bröllopet på Ulfåsa», *Horatio* i »Hamlet» och *Ludvig XI* i »Gringoire». Sedan han lämnat de kungliga teatrarne var han under tre år anställd vid Nya Teatern i Stockholm, därefter vid August Lindbergs resande sällskap 1882–1884, vid Stora Teatern i Göteborg 1884–1886, där han tillika var regissör och sedermera vid Wilhelm Rydbergs, William Engelbrechts och vid sin svägers, Hjalmar Selanders sällskap, vid hvilket sistnämnda sällskap han tog anställning år 1892 och där han kvarstod i åtta år. Sedermera var han engagerad spelaren 1900–1909 hos Albert Ranft vid Svenska Teatern, 1909–1910 hos August Falck junior vid Intima Teatern (Strindbergsteatern vid Norra Bantorget), vid hvilken scen han tillika var regissör, 1911–1912 vid Kungl. Dramatiska Teatern, somrarna 1909–1912 vid Skansens friluftsteater och från hösten 1914 till sin död ånyo vid Svenska Teatern. Konstantin Axelsson besatt en inom hans yrke, åtminstone då för tiden, hög teoretisk bildning och han befanns lämpa sig förträffligt för regissörskallet. Inom detta fack verkade han länge, först vid Stora Teatern i Göteborg och sedan hos Selander. »Han var en vetandets och konstens ödmjuka tjänare, en hedersman i allo», skref en minnestecknare vid hans bortgång. »För honom var konsten och bildningen evigt förnyande källor. Ännu vid sextioårsaldern förmådde han se lika muntert och ömt på tingen, om ock i sliten rock; säga sina ofta ganska robusta anmärkningar med samma redan på förhand försoningsbjudande glimt i ögat». Han afled på Sabbatsbergs sjukhus den 23 mars 1915. — Gift 1. år 1880 med *Fredrika Lovisa Hård* (född 1851, död 1883); 2. år 1894 med skådespelerskan *Clara Anna Amalia Jacobi* (född 1862, död den 2 april 1910).

Wilhelmina Amalia Riego. *K. T:ne* 1 juli 1874–30 juni 1876; *gästspel* 7 o. 12 april 1880; 29 sept.–16 dec. 1887, 11 ggr.

Född i Karlskrona den 26 mars 1850. Föräldrarna voro cirkusdirektören *Johan Josef Riego* och *Anna Johanna Stigler*,

fadern spanjor, modern norska. Fadern blef svensk undersåte och idkade under en följd af år cirkusverksamhet i de skandinaviska länderna. En broder till Amalia Riego var den framstående skådespelaren *John Riego* (född i Norge den 30 april 1852, anställd vid Kungl. Dramatiska Teatern 1910–1911, död i Stockholm den 18 okt. 1912).

Amalia Riego var först elev af hofsångare Isaak Berg och därefter af Jenny Lind. Hon debuterade på Kungl. Stora Teatern som *Alice* i »Robert» första gången den 4 dec. 1872, som *Julia* i »Romeo och Julia» den 2 maj 1873 och som *Ingeborg* i »Den bergtagna» vid denna operas första uppförande den 20 maj 1874; i dessa tre partier fortfor hon att debutera flera gånger under dessa båda spelår. Hennes öfriga roller å operascenen voro *Valentine* i »Hugenotterna», *Donna Anna* i »Don Juan», *Selika* i »Afrikanskan», *Rachel* i »Judinnan» och titelpartiet i P. A. Öhlanders opera »Blenda». Efter sin afgång från Kungl. Teatern ägnade hon sig mest åt sängundervisning och grundade 1890 ett sänginstitut i New-York.

Anna Maria Strandberg sedan fru **Bergman K. T:ne** 1 juli 1874–30 juni 1883; *gästspel* 27 aug–5 sept. 1884; *fast anställning* 1 okt. 1884–30 juni 1888.

Född i Stockholm den 8 april 1852. Föräldrarna voro operasångaren *Olof Strandberg* och hans maka i andra giftet fru *Charlotte Strandberg*, född *Linderoth*. Redan i tidiga år visade hon musikaliska anlag, och dessa utbildades sedermera vid Kungl. Musikkonservatoriet, där hon förvärfvade sig flera pris och i tre år innehade Abrahamsonska stipendiet, som lämnades till den mest lofvande eleven i artistafdelningen för sång. Efter genomgångna läroår vid konservatoriet debuterade hon på Kungl. Stora Teatern den 4 juni 1873 som *Bertha* i »Nürnbergerdockan», den 24 okt. s. å. som *Margareta* i »Hugenotterna» och den 19 december som *Cherubin* i »Figaros bröllop». Efter att året därpå ha erhållit fast anställning tillhörde hon operascenen till 1888 med undantag af spelåret 1883–1884 då hon tillhörde Nya (s. m. Svenska) Teatern. Bland hennes roller på operascenen utom ofvan nämnda må antecknas: *Pamina* och *Nattens Drottning* i »Trollflöjten», *Donna Anna* i »Don Juan», *Isabella* i »Robert», *Selika* »Afri-

kanskan, *Rose Friquet* i »Villars' dragoner», *Nemea* i »Konung för en dag», *Philine* i »Mignon», *Rezia* i »Oberon» och *Rosina* i »Barberaren». På Nya Teatern uppträdde hon bl. a. som *Elsa* i »Det lustiga kriget» och som *Laura* i »Tiggarestudenten». »Hon hade en af naturen ovanligt voluminös och omfattande stämman och ägde en mindre vanlig färdighet i koloratur».

Sedan hon den 16 nov. 1887 ingått äktenskap med tjänstemannen i försäkringsbolaget Skandia, *Nils Bergman*, lämnade hon scenen med utgången af spelåret.

Beata Carolina Östberg, sedan **Fru Östberg-Horwitz**, därefter **Fru Östberg**. *K. T.* 1 juli 1874—30 juni 1877; *gästspel* 19 okt. 1886—7 juni 1887; 20 sept. 1887—31 maj 1888. *K. Op.* 15 aug. 1888—30 juni 1892; *gästspel* 15 sept.—25 okt. 1892; *fast engagement* 15 aug. 1894—30 juni 1898. *K. T.* 1 juli 1898—31 maj 1904; ånyo sept. 1905—31 maj 1906.

Född i Stockholm den 17 maj 1853 (dotter af badaremästaren *Johan Ludvig Östberg* och *Beata Ulrika Wallberg*). Redan tidigt visade *Caroline Östberg* prof på rika musikaliska anlag och sångbegåfning, och vid 16 års ålder blef hon inskrifven som elev vid musikkonservatoriet, där hon studerade i tre år under *Julius Günthers* ledning. Efter slutade studier där debuterade hon på Kungl. Stora Teatern den 15 dec. 1873 som *Anna* i »Friskyttan». Den 13 mars följande år ägde hennes andra debut rum, då hon utförde *Carlo Broschis* parti i *Aubers* operacomique »Hälften hvar», och därefter erhöi hon fast anställning, som hon innehade i tre år, under hvilken tid hon uppträdde med alltjämt växande framgång. Hon utförde under dessa år bl. a. *Adina* i »Kärleksdrycken», *Rosina* i »Barberaren i Sevilla», *Inez* i »Afrikanskan», *Susanna* i »Figaros bröllop», *Fru Ström* i »Muntra fruarna», *Zerlina* i »Fra Diavolo» och *Henriette* i »Muraren». Därefter beredde hon sig på en studiekurs för fru *Nissen-Saloman* i Petersburg, hvilket emellertid ej blef af med anledning däraf att hon den 5 april 1878 gifte sig med grosshandlaren *Moritz Horwitz* (hvilket äktenskap sedermera upplöstes genom skilsmässa i november 1883). Det beklagades allmänt att hon, som man trodde, nu för alltid lämnat scenen, men redan i december 1879 uppträdde hon helt oväntadt på Nya Teatern (som hösten samma år öfvertagits af *Josephson* och *Holmquist*) och utförde där

med glänsande framgång titelrollen i Suppés operett »Boccaccio». Föröfrigt uppträdde hon på Nya Teatern i en mängd operettroller, bl. a. *Rosenkind*, *Serpolette* i »Corneilles klockor», *Violetta* i »Det lustiga kriget», *Madame Favart*, *Bronislawa* och *Simon* (titelrollen) i »Tiggarestudenten» samt *René Dufort* i »Donna Juannita». Vid denna scen kvarstod hon till 1885. Under dessa år tillhörde hon dock icke oafbrutet Nya Teatern. På våren 1880 uppträdde hon på Casino i Köpenhamn som *Boccaccio* och *Lille Hertigen*. I augusti 1882 begaf hon sig till Tyskland, där hon förenade sig med Angelo Neumanns Niebelungen-trupp. Hon fick då visa prof på sin stora mångsidighet i det hon återgaf *Sieglinde* i »Valkyrian» i Amsterdam, Brüssel m. fl. städer. Öfverallt möttes hon af samma varma erkännande som hon i så rikt mått rönt i sitt hemland. I februari 1883 återvände hon till Nya Teatern i Stockholm. I juni 1884 uppträdde hon några gånger på Stora Teatern i Göteborg i »Tiggarestudenten» och »Det lustiga kriget». Sedan hon på våren 1885 slutat vid Nya Teatern i Stockholm uppträdde hon under augusti och september samma år i Norge, där hon sjöng *Boccaccio*, *Tiggarestudenten* och *Serpolette*, senare på hösten sjöng hon på Södra Teatern, i januari 1886 på Stora Teatern i Göteborg och därefter åter på Södra Teatern — alltså i operettroller.

Hösten 1886 uppfylldes slutligen publikens önskan att åter få höra Carolina Östberg på operascenen då hon uppträdde där, först under ett par år som gäst, sedan, från hösten 1888, som fast engagerad. Hon tillhörde sedan operascenen till hösten 1892, då hon företog en konsertturné till Amerika, där hennes första uppträdande ägde rum den 11 dec. nämnda år i den stora konsertsalen Tammany Hall i New-York hvilket för den firade sångerskan blef en fullständig succès. Från denna turné återkom hon först i maj 1894, då hon från hösten samma år ånyo tog fast anställning vid operascenen. Hennes första uppträdande ägde rum den 20 aug. som *Rezia* i »Oberon». Bland Caroline Östbergs stora operarepertoar må föröfrigt anföras följande partier: *Norma*, *Fidelio*, *Aida*, *Nattens drottning*, *Marie* i »Regementets dotter», *Donna Elvira* i »Don Juan», *Grefvinnan* i »Figaros bröllop», *Elisabeth* i »Tannhäuser», *Elsa* i »Lohengrin», *Elvira* i »Ernani» och »Den stumma», *Drottningen*

och *Valentine* i »Hugenotterna», *Isabella* i »Robert» och *Sieglinde* i »Valkyrian». Med undantag af spelåret 1904—1905 kvarstod hon nu vid operascenen till sommaren 1906. Hennes sista uppträdande på Kungl. Teatern ägde rum den 30 maj 1906, då hon utförde *Donna Elviras* parti i »Don Juan». Hon uppträdde sedan under några år på konserter, men har föröfrigt ägnat sig uteslutande åt sångundervisning.

Fru Östberg, hvilkens afgang från vår lyriska scen lifligt beklagades af många operavänner, var begåfvad med en sällsynt fullig, frisk och klangrik sopran, och hon hade hunnit till en höjd af sångkonst som svårigen kunde öfverträffas. På stämmans renhet hade tiden ej utöfvat någon störande inverkan, och hela hennes sceniska uppträdande präglades föröfrigt af samma omedelbara friskhet som karakteriserade hennes sång. Hennes mångsidighet var säregen. Med samma utmärkta konstnärskap, som hon ådagalade vid återgifvandet af en burlesk operettroll, hvari hon inlade hela sin naturligt friska uppslupenhet, kunde hon lösa de mest storslagna och svåra uppgifter i operor af Mozart eller Wagner.

Den 1 dec. 1891 erhöll Caroline Östberg »Litteris et artibus» och den 21 jan. 1900 tilldelades hon af konung Oscar samma medalj i briljanter. Till ledamot af Kungl. Musikaliska Akademien invaldes hon den 20 dec. 1897.

Hilma Hermina Franckenfeldt. *K. T. ne* 1 okt. 1874—30 juni 1876.

Född i Stockholm den 4 okt. 1852 (dotter af grosshandlaren *Fredrik Theodor Franckenfeldt* och *Sara Beata Ekwall*). Var anställd hos Zetterholm vid Södra Teatern 1871—72. Liksom sin ett år äldre syster *Helga* gjorde sig *Hilma Franckenfeldt* bemärkt för sin fägring, som i förening med ett fint uppträdande och förmåga att uppbära eleganta toaletter gjorde henne särdeles lämplig att spela salongsdamer. Efter sin anställning vid de kungliga teatrarne kom hon till Svenska Teatern i Helsingfors, där hon var engagerad spelaren 1876—83. — Gift med skådespelaren *Erik Dahlström*.

Julius Saloman. *K. St. T. debut* 19 okt. 1874.

Född i Köpenhamn den 8 okt. 1838. Redan vid helt unga år nödgades *Julius Saloman* att själf skaffa sig sitt uppehälle

och söka sin utkomst på köpmansbanan. Vid 18 års ålder begaf han sig till Göteborg och sedermera till Stockholm, där han etablerade en agenturaffär. Hans goda stämma och musikaliska begåfning väckte emellertid här snart sådan uppmärksamhet, att han i öfverensstämmelse med en länge närd önskan och efter behöriga studier för Isaak Berg, Julius Günther samt därefter för Fritz Arlberg sökte anställning vid operascenen, där han med framgång debuterade den 19 okt. 1874 i titelpartiet i »Alessandro Stradella». I mars följande år skulle han haft sin andra debut som *Vasco di Gama* i »Afrikanskan», men antog i stället ett enligt hans åsikt mera fördelaktigt anbud om engagement vid Kristiania teater, som då leddes af Ludvig Josephson, och där denne hade inrättat en operafdelning vid sidan af talscenen. Här stannade han dock endast ett spelår, hvarefter han tog anställning vid Svenska Teatern i Helsingfors från den 1 aug. 1876 under två år. Efter hemkomsten till Sverige beslöt han att återvända till affärlifvet och fortsatte sedermera i Stockholm sin afbrutna agenturverksamhet. Under denna tid glädde han ofta de enskilda väns och familjekretsarna med sin vackra tenoröst, hvilken ännu hade kvar större delen af sin fyllighet och sitt beaktansvärda omfång samt sin egendomliga sympatiska klangfärg. Han afled i Stockholm den 25 jan. 1892. — Gift med *Evelina Lennström*.

Louise Pyk. *K. T:ne* 1 juli 1875—30 juni 1877; *gästspel* 1 nov. —1 dec. 1882, 12 ggr; 12 okt. 1883—14 mars 1884, 18 ggr; 30 dec. 1892 och 2 jan. 1893, 2 ggr.

Född å egendomen Kulla norr om Helsingborg den 20 mars 1849 (enl. prästbetyg; i biografier öfver henne uppgifves födelseåret vara 1846). Sedan hon idkat sångstudier i Stockholm, först någon tid vid musikkonservatoriet, därefter för Fritz Arlberg, debuterade hon på Kungl. Stora Teatern den 15 dec. 1873 som *Agatha* i »Friskyttan» (hvarvid Caroline Östberg samtidigt debuterade som Anna), därefter den 14 april 1874 som *Donna Elvira* i »Don Juan». Sommaren samma år reste hon till Paris och studerade under ett år för madame Pauline Viardot-Garcia. Härpå följde hennes tvååriga opera-

engagement i Stockholm, hvarvid hon utförde åtskilliga stora partier, såsom *Donna Anna* i »Don Juan», *Elvira* i »Den stumma», *Nattens drottning*, *Isabella* i »Robert» och titelpartiet i P. A. Ölanders »Blenda» (då denna opera gafs första gången den 26 april 1876). Sedan hennes anställning vid vår operascen upphört, reste hon till Milano, där hon studerade musik och italienska språket för Trivulsi, hvarefter hon for till Frankfurt a. M., där hon åtnjöt sångundervisning för Julius Stockhausen. År 1878 gjorde hon en framgångsrik konsertresa i Sverige. Därpå var hon under fem år engagerad vid Covent gardensteatern i London och under vintermånaderna, som hon fritt disponerade, gjorde hon konsertresor i de engelska städerna. Vid hennes gästspel i Stockholm 1882 och 1883—84 uppträdde hon i titelpartierna i »Norma» och »Aida», som *Valentine* i »Hugenotterna» och som *Leonora* i »Trubaduren». Hennes sista gästutträdande i Stockholm ägde rum på nyåret 1893, då hon änyo sjöng *Leonoras* parti i »Trubaduren».

Gift den 13 dec. 1884 med f. d. kaptenen i engelska armén William B. Newson i San Francisco, från hvilken hon 1891 blef skild.

Arvid Fredrik Ödmann. K. T:ne 1 juli 1875—30 juni 1887. (Tjänstledig, för studier i Paris, spelåret 1875—1876.) K. Op. gästspel: 4—15 juni 1889, 7 ggr; fast engagerad: 1 juli 1889—30 juni 1898. K. T. 1 juli 1898—28 febr. 1911; afskedsrecett 17 okt. 1911.

Född i Karlstad den 18 okt. 1850 (son af grosshandlaren Johan Fredrik Ödmann och hans maka i andra giftet, född Forsell). Efter avslutade skolstudier i födelsestaden kom han till Stockholm sommaren 1871 för att delta i en Amerikakör under den bekante sånganförelaren, magister August Jahnkes ledning. I Stockholm kom emellertid Kungl Teatrarnes dåvarande sekreterare, Oscar Wijkander, att få höra den unge sångaren och öfvertalade honom att söka engagement vid operascenen, och efter att ha profsjungit för direktionen antogs han genast till elev från 1 sept. 1871. Efter ungefär ett och ett halft års trägna studier för Fritz Arlberg, debuterade han på Kungl. Stora Teatern den 14 febr. 1873 som *Tamino* i »Trollflöjten.» Debuten utföll synnerligen lyckligt och

kritiken lofordade enhälligt den sköna, friska stämman — »en äkta nordisk tenor, hög, ren och klar». Hans andra stora roll under samma spelår blef titelpartiet i »Oberon», då han likväl ej stod på affischen som debutant, liksom ej heller vid den tredje större roll som blef honom tilldelad, *Ernesto* i »Don Pasquale», hvori han uppträdde i november samma år. I två år stod han kvar vid elevskolan. Till lärare hade han Julius Günther, och sedermera var Ivar Hallström den »som för honom allt klarare framställde de tekniska hemligheterna af sångens svåra konst och som med det varmaste intresse sökte och lyckades utbilda hans vackra stämma och hans ännu slumrande dramatiska anlag».

Då han den 1 juli 1875 erhöll sitt första aktörskontrakt fick han på samma gång tjänstledighet under ett helt år för att i Paris studera sång för den berömde Masset. Efter sin hemkomst uppträdde han första gången den 18 sept. 1876 som *Nemorino* i »Kärleksdrycken». Det var dock först vid ett af Zelia Trebellis gästspel som Arvid Ödmann blef till fullo uppmärksammas, då han den 30 jan. 1878 vid den världsberömda sångerskans sida utförde *Fernandos* parti i Donizettis »Leonora». Denna afton blef för den 27-årige sångaren en öfverväldigande triumf, och han blef efter detta allt mer och mer publikens gunstling. Han var sedermera — med undantag af de båda spelåren 1887—1889, då han var engagerad vid det Kongel. Teater i Köpenhamn — fästad vid den svenska operascenen till utgången af februari 1911, alltjämt hyllad som måhända ingen sångare å vår scen före honom. Och äfven om stämman hos den sextioårige tenoren under de sista åren helt naturligt ej ägde samma friskhet som förut, var han dock i sitt uppträdande på scenen ännu lika ungdomlig och spänstig som i sin krafts dagar. Ett särskildt bevis på den gunst han in i det sistå kunde glädja sig åt från publikens sida erfor han vid sin afskedsrecett den 17 okt. 1911 då »Romeo och Julia» uppfördes, och den hyllning som då ägnades den populäre sångaren torde vara nästan enastående i teaterns annaler. Under den tid af 35 år som Arvid Ödmann tillhörde den svenska operascenen, utförde han ej mindre än 77 olika operapartier, och ensamt på Kungl. Teatern i Stockholm uppträdde han omkring 3,000 gånger, däraf 200 gånger

såsom *Romeo* i »*Romeo och Julia*», hvilken var en af hans största triumfroller. Bland hans öfriga mera bemärkta partier må, utom de förut nämnda, anföras följande: *Don José* i »*Carmen*» — den roll åt hvilken han nog gaf den mest dramatiskt genomförda karakteristik — *Wilhelm Meister* i »*Mignon*», *Don Octavio* i »*Don Juan*», *Johan af Leyden* i »*Profeten*», *Alfredo* i »*Den vilseförda*», *Radamès* i »*Aida*», *Otello*, *Faust* i »*Faust*» och i »*Mefistofeles*», *Bergakungen* i »*Den bergtagna*», *Achilles* i »*Iphigenia i Aulis*», *Josef* i »*Josef i Egypten*», *Florestan* i »*Fidelio*», *Lohengrin*, *Walther von Stoltzing* i »*Mästersångarne*», *Arnold* i »*Wilhelm Tell*», *Almaviva* i »*Barberaren i Sevilla*», *Fra Diavolo*, *Chapeloux* i »*Postiljonen från Longjumeau*», *Paul* i »*Paul och Virginie*», *Horace* i »*Svarta dominon*», *Benoit* i »*Kungen har sagt det*», *Gerald* i »*Lakmé*», *Noureddin* i »*Lalla Rookh*», *Turiddo* i »*På Sicilien*» och *Zephoris* i »*Konung för en dag*», som nog var hans mest populära parti.

Godhjärtad och rättfram, utan minsta tillstymmelse till svek i karaktären, gick Arvid Ödmann lugnt sin väg fram. Klart är att han med tiden blef tämligen bortskämd af allt det rökoffer, som tändes för honom, alla de blommor, som, rent bokstafligt taladt, kastades för hans fötter — och mången scenisk artist har blifvit det för mindre än så. Men trots all framgång, alla triumfer, ja, man skulle kunna säga allt af guder i från hans otaliga beundrarinnors sida, blef han dock aldrig öfvermodig, äfven om alla dessa ovationer och hyllningar skänkte honom en rent af barnslig tillfredsställelse.

År 1897 blef han ledamot af Kungl. Musikaliska Akademien; föröfrigt innehade han följande utmärkelser: »*Litteris et artibus*», Vasaorden (1894), Rumäniens Stjärna och Dannebrogorden (1906). Den 1 dec. 1906 utnämndes han till hofsångare, hvilken titel ej förut tilldelats någon på 75 år. Isaak Berg erhöll nämligen denna titel 1831.

Arvid Ödmann var två gånger gift: första gången den 1 juni 1881 med änkefru *Jenny Sophia von Mentzer*, född *Brandt* (född den 19 jan. 1851, död den 30 maj 1908), andra gången sommaren 1909 med tandläkaren fru *Alma Hård af Segerstad*, född *Björklund*.

Efter endast några dagars sjukdom afled han af hjärtförflamning i Stockholm den 15 juli 1914.

Ludvig Georg Fahlgren. *K. T:ne* 1 juli 1875—30 juni 1877; ånyo 1 juli 1882—1884.

Född i Stockholm den 17 jan. 1852. Elev 1 juli 1875. Anställd vid de kungliga teatrarne dramatiska scen spelåren 1875—1877. Spelåret 1877—1878 fästad vid Svenska Teatern i Helsingfors och sedermera vid fru Thérèse Elfforss' sällskap. Sedan var han åter anställd vid de kungliga teatrarne från 1882 till sin död. Han var en sympatisk personlighet och en ej oafven artist, men fick ej tillfälle att på den kungliga scenen utföra några nämnvärdt större roller. Efter en längre tids sjukdom afled han i Stockholm den 23 jan. 1884.

Ellen Adeltam. *K. T:ne* 1 juli 1875—30 juni 1881.

Född i Stockholm den 5 sept. 1856. Balettelev 1864; figurant-ska 1 juli 1872; aktriselev 1 juli 1873. Begåfvad med en klar och tydlig talorgan och med god scenisk underbyggnad blef hon mycket använd i olika uppgifter såsom *Abigail* i »Ett glas vatten», *Magnhild* i »Bröllopet på Ulfåsa», *Dina Dorf* i »Samhällets pelare», *Susanna* i »Richard Sheridan», *Lelia* i »Sullivan», *Prinsessan Bariatini* i »Dora», *Loyse* i »Gringoire» och *Eline Gyldenlöve* i »Fru Inger till Östråt» m. fl. Spelåren 1881—1883 var hon anställd hos Frans Hedberg vid Stora Teatern i Göteborg, 1884—1886 vid Albert Ranfts sällskap, 1886—1888 hos fru Thérèse Elfforss, 1889—1894 och 1899—1900 hos Axel Collin, 1894—1896 hos William Engelbrecht, 1896—1898 hos Otto Lundberg; 1900—1901 vid Emil Hillbergs turné, 1901—1906 hos Oskar Textorius, 1906—1908 hos Karin Svanström och 1908—1911 hos Hugo Rönnblad. Därefter tog hon ej något engagement förr än under spelåret 1914—1915 då hon deltog i ett par turnéer med Hugo Rönnblad och Otto Lundberg. På våren sistnämnda år afgick hon från scenen och bosatte sig i Stockholm.

Henrik Wilhelm Westberg. *K. T:ne* gästspel och debuter 11 nov. 1874—17 maj 1875; fast anställning 1 sept. 1875—30 juni 1877.

Född i Stockholm den 20 nov. 1848. Studerade sångkonsten i Paris för framstående lärare, bl. a. den berömde operasångaren Roger. Den 11 nov. 1874 uppträdde han för första gången på operascenen i Stockholm och sjöng då på italienska

språket *Alfred* i »Den vilseförda». Under nämnda månad stod han å affischen angifven som gäst, men från och med den 4 dec. som debutant i samma parti. Under återstoden af spelåret stod han likaledes som debutant i de två partier han i öfrigt utförde: *Almayiva* i »Barberaren i Sevilla» och *Noured-din* i »Lalla Rookh». Från den 1 sept. 1875 blef han fast engagerad, men stannade här blott i två år. Utom i de redan nämnda uppträdde han här i följande partier: *Wilhelm Meister* i »Mignon», *Tamino* i »Trollflöjten», *Fenton* i »Muntra fruarna», *Don Octavio* i »Don Juan», *Faust*, *Nemorino* i »Kärleksdrycken» och titelpartiet i »Lohengrin». Han uppsade sitt kontrakt med kungl. teaterdirektionen på våren 1877 och reste åter till Paris, där han instuderade flera partier på italienska språket. Efter att under våren 1878 ha uppträdt på flera konserter i London blef han af impressarion Maurice Strakosch engagerad för den kommande säsongen vid dennes italienska operaturné, hvarvid Nordamerika, Canada och Kalifornien besöktes. Efter återkomsten från Amerika sjöng han några gånger i »Mignon» jämte Christine Nilsson på italienska operan i Madrid. Under en följd af år uppträdde han sedermera uteslutande som konsertsångare, bl. a. vid åtskilliga tyska musikfester, såsom i Köln (1880) och Görlitz (1883) samt för öfrigt å en mängd platser i Tyskland, Holland och Belgien, hvarvid han sjöng oratorier af Bach, Händel, Haydn, Mendelssohn m. fl. Som konsertsångare besökte han äfven Skandinavien ett par gånger tillsammans med Zelia Trebelli och sjöng bl. a. i Köpenhamn, Stockholm och Kristiania. Emellertid drefs han af en allt lifligare önskan att åter beträda scenen och under flere år uppträdde han därefter på åtskilliga af Tysklands operascener. Henrik Westbergs röst var icke stor, men den hade en sympatisk klang — en lyrisk tenor, som utmärkte sig för ett smakfullt föredrag och en förträfflig koloraturfärdighet. — Gift i början af 1880-talet med en fröken *Farina* i Köln, där han sedermera varit bosatt.

Ida Maria Charlotta Reis, sedan Fru Brander. *K. T:ne* 1 juli 1875—30 juni 1877. *K. Dr. T. gästspel:* 9—19 sept. 1884, 4 ggr.

Född i Stockholm den 5 okt. 1857 af judiska föräldrar, men själf kristnad. Redan vid åtta års ålder kom hon till Kungl.

Teaterns balettskola, hvarifrån hon sedan öfver gick till den dramatiska elevskolan, där hon blef ordinarie elev den 1 juli 1872. Under elevtiden debuterade hon på Kungl. Dramatiska Teatern den 11 april 1874 som *Monee* i »Engelsmän i Indien» och den 11 maj s. å. som *Anais* i »Debutanten och hennes far», men kvarstod likväl som elev äfven under följande spelår. Under sin tvååriga anställning vid de kungliga scenerna uppträdde hon med framgång i några större roller bl. a. *Fenella* i »Den stumma» och *Lelia* i »Sullivan». Spelåret 1877—1878 arbetade hon vid Svenska Teatern i Helsingfors, där hon genast tillvann sig publikens ynnest, särskildt genom sin framställning af *Anna Ivanovna* i »Familjen Danicheff» och *Hjördis* i »Kämparne på Helgoland». Under spelåret 1878—1879 var hon under fru Louise Stjernströms ledning fästad vid Nya Teatern i Stockholm, där hon bl. a. utförde *Mistress Clarkson* i »Främlingen». Hösten 1879 återvände hon till Svenska Teatern i Helsingfors, som hon sedermera tillhörde oafbrutet till 1907, hvarunder hon med växande framgång utförde de mest olikartade roller såsom *Regina von Emmeritz*, *Orleanska Jungfrun*, *Hermione* i »En vintersaga», *Drottning Anna* i »Ett glas vatten», *Grefvinnan Zicka* i »Dora», *Suzanne d'Ange* i »Falska juveler», *Lona Hessel* i »Samhällets pelare», *Fru Inger till Östråt*, *Lady Machbeth*, *Maria Stuart* i »Maria Stuart i Skottland», *Teknessa* i »Kungarne på Salamis» m. fl.

Vid ett kort besök i Stockholm i september 1884 uppträdde hon på Kungl. Dramatiska Teatern som *Diana* i »En brist i uppfostran» och som *Genéviève* i »De onyttige». Spelåren 1907—1911 engagerad hos Ranft vid Svenska Teatern i Stockholm tog hon hösten 1911 ånyo engagement vid Svenska Teatern i Helsingfors, där hon kvarstod till 1916, då hon afgick från scenen. År 1885 ingick hon äktenskap med skådespelaren *Ernst Waldemar Brander* (engagerad vid Kungl. Teatrarne 1877—1882).

Utrustad med en mjuk och vacker stämma, ett lifligt och uttrycksfullt ansikte samt en snabb och säker uppfattning, som stundom ytrade sig i en omedelbar inspiration hade hon sitt tacksammaste fält dels på det melodramatiska området, dels i framställningen af intriganta, hårda, halft demoniska naturer. »Hela den litterära repertoaren, det högre skådespelet och

tragedien», skref en Helsingforstidning, då hon 1907 skulle lämna Finland, »bars under långa tider upp af fru Brander, hvars storstilade, af stark patos färgade spel fann de rätta uttrycken för de skiftande drag som kännetecknade de kräfvande uppgifterna». Bosatt i Helsingfors efter sin afgang från scenen.

Zelia Trebelli. *K. St. T.* 4 konserter, 7 sept.—2 okt. 1875; gästspel: 11—24 okt. 1875, 7 ggr; 29 mars—11 april 1876, 8 ggr; 10 jan.—12 febr. 1877, 18 ggr; 9 jan.—14 febr. 1878, 19 ggr; 2 konserter, 25 och 27 sept. 1879; gästspel: 30 sept.—5 okt. 1879, 4 ggr; 16—21 sept. 1880, 4 ggr.

Zelia Trebelli föddes af tyska föräldrar i Paris 1838. Hon hette egentligen Gillebert, men antog artistnamnet Trebelli genom att omkasta bokstäfverna i sitt ursprungliga namn med uteslutande af bokstafven G. Redan mycket tidigt röjde hon en betydande musikalisk begåfning som äfven erhöll en motsvarande utveckling. Hon spelade piano under en berömd mästares ledning och var redan en utmärkt virtuos på detta instrument, då hon på sin lärares inrådan ägnade sig åt sångkonsten. Hon erhöll då till lärare den berömde Wartel, och vid 21 års ålder debuterade hon år 1859 med stor framgång å Teatro reale i Madrid i Rosinas parti. Hon sjöng sedan på Tysklands förnämsta operascener, lika uppburen af kritik som publik för sin kraftiga och välljudande röst, sitt fulländade sångsätt samt sin utmärkta dramatiska talang. År 1862 uppträdde hon första gången i London med afgjord framgång och intog snart en framstående ställning; hennes *Azucena* betecknades som en konstnärlig skapelse vittnande om en öfverlägsen talang, och här blef hon en europeisk berömdhet af första ordningen. I London hade hon sedan sitt stamtillhåll och därifrån företog hon täta konstresor, bl. a. till Sverige, dit hon ledsagades af Conrad Behrens, första gången i september 1875, då hon först uppträdde på konserter och därefter som *Nancy* i »*Martha*», »där hennes naturliga älskvardhet, mera duktig och treflig än egentligen graciös, kom förträffligt till pass, eller den unge spjufvern *Cherubin*, hvars omogna pojkkaktighet hon på ett humoristiskt sätt betonade». Vid hennes gästspel året därpå uppträdde hon dessutom som *Urbain* i »*Hugenotterna*» och som *Azucena* i »*Trubaduren*», hvilket

sistnämnda parti genom hennes utförande blef en skapelse af storartad dramatisk verkan: »här framstod den eldiga, hatfulla och hämdlystna zigerskan som en helgjuten karaktär, understödd som den var af en stämma, hvars fyllighet, styrka och glöd gäfvo den rätta förklaringen, den rätta färgen åt denna passionerade italienska musik». Vid hennes följande gästspel uppträdde hon — förutom i ofvan nämnda partier — som *Rosina* i »Barberaren», *Zerlina* i »Don Juan», *Maffio Orsini* i »Lucrezia Borghia», *Amneris* i »Aida» och *Fidès* i »Profeten», samt i titelrollerna i »Carmen» och Donizettis »Leonora». Som *Fidès* »stod den firade sångerskan på höjden af sin konst både som sångerska och skådespelerska, och här kulminerade också det hittills allt mera stegrade bifallet». Som konsertsångerska stod hon lika högt genom den fulländade metoden, det musikaliska föredraget och själfva röstens jämnhet och omfång af både alt och mezzosopran.

Sommaren 1891 gjorde hon tillsammans med Conrad Behrens sin sista konserttournée, hvarvid hon bl. a. besökte svenska västkustens badorter. Då var hon likväl kroppsligt bruten och blott en skugga af den forna stora sångerskan.

Zelia Trebelli blef 1876 ledamot af Kungl. Musikaliska Akademien. Hon blef därjämte af konung Oscar hedrad med medaljen »Litteris et artibus», på hvilken utmärkelse hon satte stort värde.

Hon afled i badorten Etretat i närheten af Hävre den 18 aug. 1892. — Gift 1865 med den s. k. »silfvertenoren» *Alessandro Bettini* (född 1820, död 1898), från hvilken hon efter några få år blef skild.

Henrik Kristen Johan Klausen. *K. T. ne gästspel* 28 sept.—17 okt. 1875, 10 ggr; *K. Dr. T.* 15—19 okt. 1900, 5 ggr; *K. T.* tillsammans med norska Nationalteaterns sällskap i juni 1903.

Född i Kopervik i Norge den 14 febr. 1844. Sexton år gammal blef han antagen som elev vid en i Trondhjem år 1860 upprättad teaterskola. Efter en treårig lärotid blef han erbjuden anställning vid Möllergadens teater i Kristiania. Här stannade han dock endast en kort tid, hvarefter han år 1864 reste till Paris, där han på teatrarna idkade studier i tre månader. Vid sin återkomst till Kristiania tog han engagement vid den

då nybildade Folkteatern därstädes, med hvars personal han senare reste i småstäderna och med hvilket sällskap han slutligen uppträdde på Kungl. Dramatiska Teatern i Stockholm, där detsamma gaf 8 föreställningar i augusti 1866. I Stockholm stannade han sedan någon tid i tanke att möjligen kunna uppträda på svenska, hvartill han också förberedde sig. Där af blef dock intet, men Klausen hade dock mycken nytta af bekantskapen med den svenska sceniska konsten. Efter att år 1867 hafva återvändt till Norge och några år spelat tillsammans med Cortes' sällskap mottog han år 1870 engagement vid Björnstjerne Björnsons »strejkteater» vid Möllergaden, och vid dess sammansmältande med Kristiania Teater år 1872 blef han fast anställd vid denna scen, bland hvars förnämsta krafter han sedermera under en lång följd af år räknades. Då den nya Nationalteatern i Kristiania i slutet af 1890-talet uppträdades medföljde han dit och verkade där till sin död.

Klausen ägde en ovanligt mångsidig talang. Hans iakttagelseförmåga var skarp och han förstod förträffligt att såväl i mask som spel gifva en lefvande karakteristik, isynnerhet då en och annan komisk eller slug sida skulle framhållas. I motsats till den breda, hjärtevinlande humor, som var Johannes Brun egen, representerade Klausen mera den skarpa, torra komiken. I karaktärsroller af olika slag lade han i dagen en smidig talang och ofta betydande kraft och sanning i framställningen.

Till Klausens allra förnämsta framställningar hörde hans *Lundestad* i »De unges förbund», hvilken roll han utförde vid sitt gästspel 1875 och sedermera — efter 28 år — vid Nationalteaterns gästspel 1903. I denna roll verkade han, isynnerhet vid det sista gästspelet, i hög grad öfvertygande genom sina blixtnabba förändringar af röst och ansiktsspel, och han åter gaf med den största natursanning bilden af »en blid, stillsam och samhällsbevarande man, men en fenomenalt slipad politiker, som utan att låta märka något leder allt efter sin vilja och med humoristisk öfverlägsenhet ser på människor och tilldragelser». Bland hans roller i hemlandet må anföras bl. a. *Shylock*, *Bisp Nicolas* i »Kongsemnene», *Caligula* i »Fäktaren från Ravenna» (i hvilken roll han äfven uppträdde en gång vid sitt gästspel i Stockholm 1875), *Harpagon*, *Mårten Küil* i »En

Folkefiende» och titelrollen i »Peer Gynt», hvilken sistnämnda roll blef en af hans allra yppersta framställningar. Vid sitt gästspel på Kungl. Dramatiska Teatern i oktober 1900 uppträdde han som *Skräddaren Gibson* i »Den nye bibliotekarien», en roll som han själf räknade bland sina favoritroller. Han afled i Kristiania den 23 nov. 1907.

Johan Axel Ferdinand Roos. *K. T:ne* 1 okt. 1875—30 juni 1881; å nyo 1 juli 1884—30 juni 1888. *K. Dr. T.* 1 juli 1888—30 juni 1894. (Kvarstod sedermera som andre regissör vid samma scen till 30 juni 1907.)

Född i Gefle den 28 mars 1842. Föräldrarna voro teaterföreståndaren *Johan Petter Roos* och *Johanna Carolina Malmgren*. Sedan han slutat sina studier vid Uppsala lyceum år 1861, ingick han på hösten samma år vid sin faders teatersällskap, hvilket under sommarmånaderna åren 1863—1866 spelade på Djurgårds-teatern och för öfrigt i landsortsstäderna. Hösten 1870 blef han engagerad hos Wilhelm Åhman, som med sitt af goda förmågor sammansatta sällskap spelade i Göteborg om vintrarna och i Kristiania om somrarna. Var spelåret 1872—1873 anställd vid Södra Teatern och 1873—1875 vid Mindre Teatern i Stockholm, hvarefter han i sex år tillhörde de kungliga teatrarna. Efter att ånyo ha varit anställd vid Mindre Teatern 1881—1883 och vid Södra Teatern 1883—1884 blef han åter engagerad vid den kungliga dramatiska scenen, hvilken han därefter oafbrutet tillhörde till 1907, först som skådespelare och från 1886 som andre regissör. Som skådespelare kvarstod han utan att uppträda till 1894. Bland hans roller vid de kungliga teatrarna må nämnas *Markis de Torcy* i »Ett glas vatten», *Kapten von Reinsberg* i »Ambrosius», *Badinois* i »Våra bundsförvandter», *Bonnegrace* i »Från Amerika», *Peacock* i »Sullivan», *Klockaren Jonas* i »Allt för fosterlandet», *Guzman* i Beaumarchais' »Figaros bröllop» och *Toupin* i »Dora» — flera af dessa roller förut spelade af Knut Almlöf. Axel Roos var en intelligent och samvetsgrann skådespelare, hvars sceniska begåfning bäst lämpade sig för komiska uppgifter. Vid Mindre Teatern liksom äfven vid Södra och Djurgårdsteatrarna utförde han med framgång en hel mängd operettroller, såsom *Califourchon* i »Den svaga sidan», *Bibé* i »Tjufskytterne» och *Prins Casimir* i »Prin-

sessan af Trébizonde». Han afled (ogift) i Stockholm efter långvarig sjuklighet den 20 febr. 1916.

Hilma Maria Hallin. *K. T:ne* 1 okt. 1875—30 juni 1878.

Född i Stockholm den 28 sept. 1848. Spelåren 1870—1875 var hon anställd vid Mindre (Hammerska) Teatern, som spelåren 1870—1872 förhyrdes af ett associationssällskap under ledning af Gustaf Haqvinius, och 1872—1876 af Haqvinius och Gustaf Bergström. Roller vid Kungl. Dramatiska Teatern: *Denise* i »Qvarnen vid Marly», *Ernestine* i »En öfverste i forna dagar», *Lucie* i »Blond eller brunett», *Markisinnan de Montrichard* i »Bérézinas ros», *Hero* i »Mycket väsen för ingenting» m. fl. Efter sin afgang från de kungliga teatrarne lämnade hon den sceniska banan.

Lona Gulowsen, sedan **Baronessa Gyldenkrone.** *K. St. T.* i konsertafdelning 28 jan. 1876; *debuter* 22 maj och 5 juni 1876.

Född i Kristiania den 30 jan. 1854. Elev af Henrik Meyer i födelsestaden åren 1868—1871, sedan af Pauline Viardot Garcia i Paris; kom därefter till Stockholm och blef elev af fru Fredrika Stenhammar. Vid sitt första uppträdande på operascenen i en konsertafdelning sjöng hon en aria ur »Barberaren i Sevilla», hvarefter hon debuterade som *Mathilda* i »Wilhelm Tell». »Hon utmärkte sig för en mycket omfattning och väcker stämning, samt ett särdeles behagligt utseende och en präktig teaterfigur, men kunde i denna tämligen passiva roll icke lägga i dagen några särdeles framstående skådespelaregenskaper». Hennes debuter ägde rum vid Simonsens gästspel. Följande spelår uppträdde hon som gäst på Kristiania teater i *Susannas parti* i »Figaros bröllop» och sedermera på Schwerins, Magdeburgs m. fl. teatrar. Den 27 aug. 1882 ingick hon äktenskap med dåvarande danske legationssekreteraren i Berlin, baron *Emil Gyldenkrone* (född 1838, död 1902). Hösten 1893 inrättade hon ett sånginstitut i Köpenhamn och verkar där fortfarande (1918) som sånglärarinna.

Niels Juel Simonsen. *K. St. T. gästspel* 22 maj—5 juni 1876, 5 ggr; *K. Op.* 22 maj—12 juni 1891, 7 ggr.

Född i Köpenhamn den 16 maj 1846. Föräldrarna voro vio-